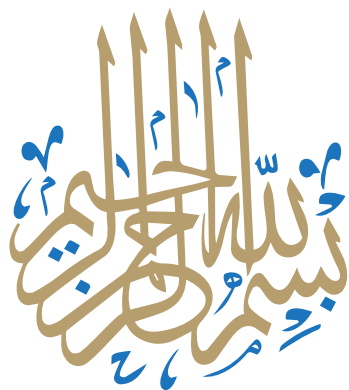

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

سیرمطالعاتی ورود به اندیشه

شیخ شهاب‌الدین سهروردی (شیخ اشراق)

اداره کل ترویج کتابخوانی و امور فرهنگی

«معاونت توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتابخوانی»

تیر ۱۴۰۵

امیرحسین بازوبندی (کارشناس ارشد فلسفه و کارشناس

برنامه‌ریزی ستاد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور)

خواننده تجربی و علاقه‌مند به فلسفه اسلامی

نام سند

تنظیم و تدوین

تاریخ تدوین

پیشنهاددهنده

مخاطب

پرتال سازمانی www.samanpl.ir

پست الکترونیکی libsystem@iranpl.ir

تلفن: ۶۶۷۴۲۱۰۸ - ۶۶۷۴۸۷۹۱

سامانه پیامکی ۱۰۰۰۴۵۰

نشانی .. ابتدای خیابان امام خمینی^(۵)، روبروی خیام، کوچه

پست (جنب بانک سپه)، پلاک ۱ کدپستی: ۱۱۳۶۹۳۰۰۰۱

فلسفه در جهان اسلام، به‌ویژه در ایران پس از اسلام، با عنوان «فلسفه اسلامی» شناخته می‌شود و از چندین مکتب برجسته تشکیل شده است: حکمت مشاء (پیروان ابن‌سینا)، حکمت متعالیه (ملاصدرا) و حکمت اشراق (سهروردی). حکمت مشاء با تکیه بر استدلال محض و پیروی از سنت ارسطویی، بر استدلال استوار است. در مقابل، شهاب‌الدین سهروردی، بنیان‌گذار حکمت اشراق، علاوه بر منطق و استدلال، «شهود» یا همان درک مستقیم و قلبی را نیز از منابع معتبر معرفت می‌داند. از همین رو، فلسفه او نه صرفاً استدلالی است (مانند مشاء) و نه صرفاً شهودی (مانند عرفان)، بلکه میان این دو تعادل برقرار می‌کند.

برای درک عمیق‌تر این مکاتب، باید از جریان‌های فکری مختلف در جهان اسلام سخن گفت. در این میان، دو جریان اصلی «عقل‌گرایان» (فلاسفه) که شناخت را بر پایه عقل می‌جستند، و «عرفا» که کشف و شهود را شناخت اصیل می‌دانستند، نقش کلیدی داشتند. از سوی دیگر، همواره مسئله جمع میان عقل و وحی (دین) و نیز عقل و شهود (عرفان) در فضای فکری مسلمانان مطرح بوده است. فلاسفه تلاش بسیاری کرده‌اند تا میان این سه منبع شناخت (عقل، وحی و شهود) همگرایی ایجاد کنند.

سهروردی در مکتب اشراق، علاوه بر عقل، بر آگاهی حاصل از شهود نیز تکیه می‌کند و آن را «اشراق» می‌نامد. او با الهام از آیه «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا»، نام فلسفه خود را «حکمة الاشراق» نهاد. او در نظام فلسفی خود، به جای مفهوم «وجود»، بر مفهوم «نور» تمرکز کرده و از واژگانی ویژه بهره می‌جوید. همچنین، سهروردی با وام‌گیری از مفاهیم حکمت ایرانی باستان (مانند آیین‌های زرتشتی و میترائیسم)، به فلسفه خود رنگ و بوی اصیل ایرانی بخشیده است. او در سی‌وهشت‌سالگی در قلعه حلب سوریه، به فتوای برخی از علمای متشدد، به شهادت رسید؛ رویدادی که او را در جایگاه دومین شهید راه حکمت (پس از سقراط)، به «شیخ شهید» یا «شیخ مقتول» شهرت داد. سیر مطالعاتی پیش رو، که با رویکردی از ساده به دشوار تنظیم شده، دریچه‌ای روشن بر اندیشه‌های شیخ اشراق می‌گشاید.

قلندر و قلعه

نویسنده

یحیی
 یثربی

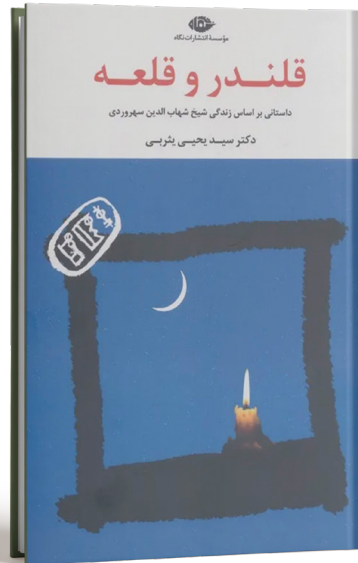
ناشر

نگاه

زمان
 تقریبی
 مطالعه

۸ ساعت

توضیح

قلندر و قلعه اثری داستانی دربارهٔ شهاب الدین سهروردی است. داستان از کودکی سهروردی آغاز می‌شود و با قتل او به پایان می‌رسد. نویسنده کوشیده است در کنار روایت داستان، عقاید، اندیشه‌ها و فلسفهٔ او را نیز با زبانی ساده و به دور از پیچیدگی بیان کند. هرچند قلندر و قلعه از جنبهٔ زندگی‌نامه‌ای برخوردار است، خود را به آن محدود نمی‌کند. نویسنده با وارد کردن شخصیت‌های خیالی به داستان، کوشیده است بر جنبهٔ دراماتیک آن بیفزاید. این اثر توانسته است اطلاعاتی جذاب دربارهٔ شرایط زندگی و روزگار این عارف بزرگ به دست دهد و فلسفهٔ اشراق را با بیانی شیوا به خواننده معرفی کند.

شهاب‌الدین سهروردی اندیشمندی خلاق با دیدگاهی جهان‌شمول بود که توانست شیوه‌های استدلالی فلسفه را در ساحت عرفان به کار گیرد و برای دستیابی به معرفت حقیقی، از تمامی سنت‌های فکری شناخته‌شده تا زمان خود بهره‌برد.

حاصل عمر کوتاه اما پربار سهروردی، تبیین مفهوم «علم حضوری» است. به‌زعم او، این علم ابتدا در حالات روحی خاص بر وی مکشوف شده و او سپس برای آن مبنایی منطقی و عقلانی صورت‌بندی کرده است. تلاش بنیادین سهروردی، آشتی دادن فلسفه و عرفان بود؛ کوششی که در نهایت به تأسیس نظامی فکری موسوم به «حکمت اشراق» در تاریخ فلسفه اسلامی انجامید.

معرفت و اشراق در اندیشه سهروردی

نویسنده

حسین
 ضیایی

ناشر

فرزان روز

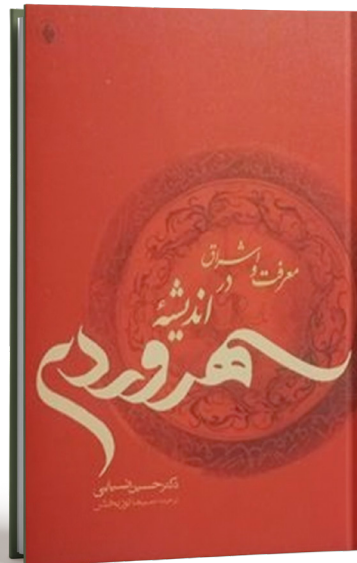
مترجم

سیما
 نوربخش

زمان
 تقریبی
 مطالعه

۲۱ ساعت

توضیح

مطالب این کتاب با طرح این بحث آغاز می‌شود که حکمت اشراق سهروردی فقط به کتاب «حکمة الاشراق» محدود نیست. نگارنده تصریح می‌کند که در آثار او چهار نوشته اصلی و مهم وجود دارد که در مجموع، یک مجموعه منسجم را تشکیل می‌دهند و حکمت او در این مجموعه اندیشیده و گسترش یافته است. بر این اساس، نویسندگان می‌کوشد نشان دهد که حکمت اشراق با نقد «تعریف» در حکمت مشاء آغاز می‌شود و سهروردی از این رهگذر، آن را در بستر نظریه‌ای گسترده‌تر، که بر خودشناسی و خودآگاهی به مثابه اساس علم تأکید می‌کند، بسط و توسعه داده است.

بخشی از آثار سهروردی را داستان‌ها یا رساله‌های رمزی تشکیل می‌دهد؛ رساله‌هایی که شیخ اشراق در آن‌ها مفاهیم حکمی و فلسفی را در قالب داستان و با بیانی رمزگونه مطرح کرده است. از معروف‌ترین این آثار می‌توان به «عقل سرخ»، «آواز پر جبرئیل»، «سفیر سیمرغ» و «لغت موران» اشاره کرد. شیخ اشراق آثار فارسی خود را غالباً به صورت رساله‌هایی کوتاه و رمزی نگاشته است. در میان آثار متعدد او، «عقل سرخ» از شهرت و جایگاهی ویژه برخوردار است. این رساله نیز سرشار از رمز و تمثیل است و فهم آن نیازمند گشودن این رمزهاست. در واقع، این رمزها دریچه‌ای به روی ما می‌گشایند تا بتوانیم حقیقتی را که نشانه و نمود آن‌هاست، در خود تجربه کنیم.

سیر مطالعاتی ورود به اندیشه
 شیخ شهاب الدین سهروردی
 (شیخ اشراق)

شرح و تائیل داستان‌های رمزی سهروردی

نویسنده

تقی
 پورنامداریان

ناشر

سخن

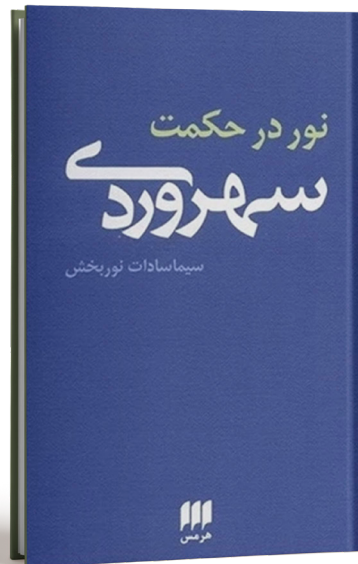
زمان
 تقریبی
 مطالعه

۲۵ ساعت

توضیح

این کتاب برای فهم آثار رمزی سهروردی که در بخش پیش معرفی شدند، بسیار ضروری است. در این اثر، نویسنده به رمزگشایی و بیان معانی نهفته در این رساله‌ها پرداخته است. آنچه در کتاب «عقل سرخ» می‌خوانیم، شرح و تائیل داستان‌های رمزی سهروردی، به انضمام سه داستان رمزی دیگر، است. این کتاب متن تصحیح‌شده تمام آثار و داستان‌های فلسفی - عرفانی سهروردی، همراه با شرح تفصیلی آن‌ها، را دربر دارد؛ البته به جز کتاب «لغت موران».

موضوع کتاب حاضر، بررسی و تبیین نظریه سهروردی درباره «نور» است. این اثر با هدف نشان دادن انطباق معنای فلسفی نور با حکمت اشراقی و بر اساس مبانی «حکمت نور» نگاشته شده است. سبک نگارش کتاب، روان و علمی-تحلیلی است که با بهره‌گیری از اصطلاحات تخصصی، دقت فلسفی را حفظ کرده است. کتاب در نه بخش تدوین شده که در آن‌ها، نگارنده ابتدا به بررسی زندگی، آثار، منابع و همچنین اشراقیان پس از سهروردی می‌پردازد. در بخش‌های اصلی، چپستی نور و جایگاه و مقام آن در آرای سهروردی مورد واکاوی قرار گرفته و مباحثی چون «نورالأنوار»، نفس ناطقه، معاد، نبوت و امامت به‌طور تفصیلی شرح داده شده‌اند.

شعاع اندیشه و
 شهود در فلسفه
 سهروردی

نویسند

علامه حسین
 ابراهیمی
 دینانی

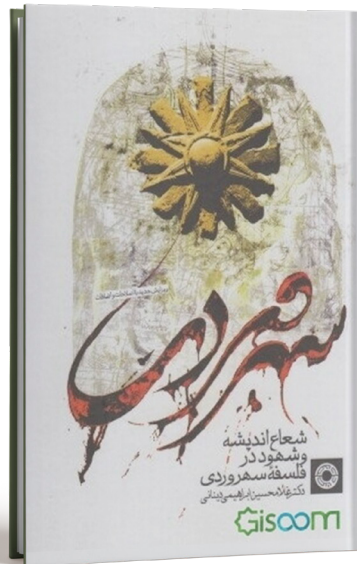
ناشر

حکمت

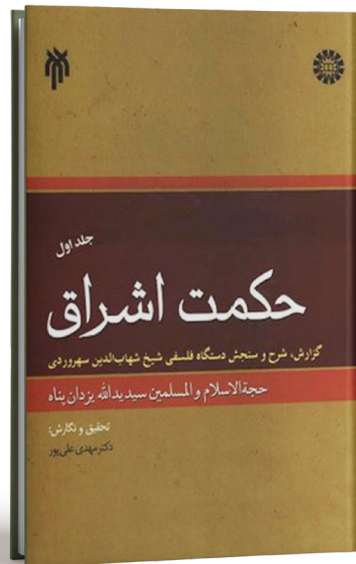
زمان
 تقریبی
 مطالعه

۲۷ ساعت

توضیح

هم‌زمان با دورانی که ابن‌رشد در مغرب جهان اسلام از سنت مشایی دفاع می‌کرد، جریانی فکری در مشرق در حال تکوین بود که با فلسفه‌های رایج زمانه تفاوتی بنیادین داشت؛ جریانی که آن را «حکمت اشراق» نامیدند. این حکمت، نه صرفاً اندیشه‌ای انتزاعی، بلکه تلفیقی از استدلال عقلی و شهود قلبی است. کتاب حاضر با تمرکز بر این دو مؤلفه اصلی، به تبیین و واکاوی جایگاه آن‌ها در منظومه فکری سهروردی می‌پردازد.

این کتاب به تبیین نظام فلسفی شیخ اشراق می‌پردازد که در دو مجلد تدوین شده است؛ مجلد نخست با همکاری گروه فلسفه علوم انسانی و مجلد دوم به دست گروه فلسفه و کلام پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. این اثر به‌طور تخصصی به معرفی منظومه فکری حکمت اشراق پرداخته و منبعی مفید برای پژوهشگرانی است که قصد دارند مطالعه جدی و عمیقی در فلسفه اشراق داشته باشند.

حکمت اشراق سهروردی

نویسنده

شهاب الدین
 سهروردی

ناشر

بوستان
 کتاب

مترجم

یحیی

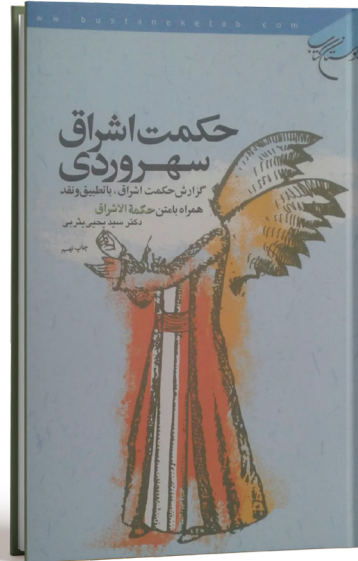
یثربی

زمان

تقریبی
 مطالعه

۱۴ ساعت

توضیح

کتاب مذکور، اثری عمیق و پرمحتواست که به تبیین اصول و مبانی فلسفه اشراق می‌پردازد؛ مکتبی که جایگاه ویژه‌ای در منظومه فکری مسلمانان دارد. دکتر یثربی با بهره‌گیری از تجربه آموزشی گسترده و تسلط بر متن «حکمة الاشراق»، در این اثر نه تنها به ارائه شرح و ترجمه پرداخته، بلکه با رویکردی انتقادی، به تطبیق دیدگاه‌های سهروردی با آرای ابن سینا و دآوری دقیق مواضع او پرداخته است. این کتاب، نقطه پایانی این سیر مطالعاتی است و مخاطب هدف آن، خوانندگان نمونه علاقه‌مند به فلسفه اسلامی و پژوهشگرانی هستند که می‌خواهند با نگاهی جدی و از طریق متن اصلی خود سهروردی، با هسته سخت اندیشه او آشنا شوند.

